

מסורת הש"ס

א) ת"כ צו פ"ט ה"א, ב) [ספחים נח: וס"ק] ת"כ שם פ"ב ה"י, ירש"י ספחים פ"ה ה"א, ג) ע' שקלים פ"ו מ"ד, ד) שקלים שם (תמורה כג: ע"ש) כע"ז יבמות צד. בחובות מט., ה) שקלים פ"ד מ"ד, כ"ב קנא. תמורה כ, לא; ו) ת"כ צו פ"ט ה"א, ז) [ובב"ק פס. ד"ה יסא מילו בלאון אמר].

שינויי נוסחאות

א) ג"ל שזבח לאיש (ג'ליון, והוא מדר"א). ועי' בתלפ"ש שהיה לפני הנדבא ששלחה לאישים. ופי' דרש"י איש מלגון אשר רח עמות. ועי' דהמנצ"ס מפעם כן נס לגוי' שגלו: ב) בשרך כו' בעורן (בתנ"י ושם"י: ג) המזבח מוכיה (ש"י"ם: ד) ל"ל ולא (ש"י"ם: ה) הפסד מראורייתא. דרו רפ"ס וש"ס: ו) נכתיב שאין הכהנים יבאין (דק"ס: ז) ל"ל דתנן (ג'גליון: ח) נכתיב"י משום חטא ונשום אשמה (דק"ס: ט) כהן בשמנון: י) כהן עולות כו' והעולות לכהנים לל"ל (ש"י"ם: יא) רש"י ז"ל ל"ג מינת גרים. וכן מתקב"ש גימ'. ומדברי הרמב"ם נ"י נדב"ס גרים (כ"ב הכ"ס: יב) ועי' ב"ס' וליק ושלח מפרשים שהלכינו בזה. ועי' גליונות: יג) גירי ה"ק ממצט: יד) ג"ל שעת הכושר (כ"י"ג: יו) מקרא (כ"י"ג: יז) ל"ל דמיא אשמות (ש"י"ם: יח) דאף אשמות. ע"ש: יט) ג"ל ושעתכפרו (כ"י"ם). וז"ה נכספחין עב ע"א ונשבעות יב ע"א. וכן ברש"י לעיל ה ע"ב וע"א. לאמנן נשבעת תמורה כ' ע"ב ה"ג ושפירו. וז"ה נכספחין: כ) ל"ל דקיי"ל בברקן ירעו (ש"י"ם: יא) ג"ז ח"ג ואומר עובדה. ועי' מנשה דתמורה שם: יא) ל"ל אלמור (ש"י"ם וגליון: יב) ג"ז ח"ג ועובדה: ב) דעורה (ש"י"ם: כא) ל"ל דמאן (ש"י"ם: כב) ג"ז על דבר שאינו ש"ל לל"ל (ג'ליון ב"ס צ"ס: כג) ב"ס' וליק נוסף מספר יסן פ"י אלא חוררין ומכריזין העור ולוקחין בדמיון הבמה לעולה לקיץ המזבח דבריו רבי יהודה. ע"כ: דב) א"א לזמן אשם לל"ל (ש"י"ם: בה) נכתיב"י העולה: הו) עליה (ש"י"ם: כז) ל"ל דאקדיש (ש"י"ם: בח) ג"ל להקדיש (כ"י"ם: כט) ג"ל שלמים אלא ימכרו ויביא בתו עולות דכיון דאקדיש סתם הכל הקדיש הראוי וכו' (כ"י"ג: לו) ל"ל של זכרים (ש"י"ם: לא) כנ"י"פ נוסף כשהביאה לעורה מת:

ליקוטים

עולת גרים נשים ועבדים מגין. רבינו שלמה לא גרים עולת גרים, ונראה דמשום קרשיא דלעיל דפרקי אטו גר לא ארס הוא. ובספרי ישן קדישם שנתקב סוספר של רבינו שלמה כתוב בו עולת גרים אלא שנתקב בשני נקודים. מהו אי צריך למחוק דכמה דברים נטיב תורת הכהנים אגב אחריני נשים ועבדים דשרשי מפק להו מחר קרא, וכן משמע בכל מקום דרין אחד להם. (ר"ס משאנן ת"כ ז פ"ד פ"ט)

טבול יום

בתנ"י **כל שלא זכה המזבח בנשרה**. כגון שאירע זה פסול קודם זריקה ללא היתר לה שעת יב היתר למזבח: **עורה לכהנים**. מקראי יא איתרבאי בצרייתא בגמרא: **ואחד עולם האש**.

לאיתרבאי נמי מקרא: **עורו**ס **קדשי** **קדשים**. מטאות ואשמות לכהנים כדמפרש טעמא ואזיל: **אין המזבח מוכיה**. כלומר ואין לך לומר מזבח יוכיח שזכה בצשר העולה ולא זכה בעורה ואף אתה אל תתמה בקדשי קדשים שאע"פ שזכו כהנים בצשרן לא יזכו בעורן אין זו הוכחה שאין למזבח עור בכל מקום אבל לכהנים מניינו שזכו בעור העולה וקל וחומר שיזכו בעורות קדשי צצשרן לא יזכו בעורה **אין זו הוכחה שאין למזבח עור בכל מקום**: **גב' ת** **קדשי**: **גב' פרט לעולם הקדש**. לקמיה מפרש לה: **פרט לעולם גרים**. לקמיה פריך אטו גר לאו איש הוא: **מן המסופרים**. דכל יד אשמות של רשייה כגון תמורת אשם ואשם שמתו צעליו ושכיפרו יב צעליו בנשר דקיימא לן יב ירעו וימכרו ויפלו דמיהן לנדבה והוא עולת קין המזבח ללא עולת איש הוא אלא נדבת צבור היא ונסכייה משל צבור ואין צעליו סומך עליה ואינו יא שחטתה כדתנן בתמורה (דף כ:): **הניחא כו' פלוגתא דרבי אליעזר יא ורבנן היא בתמורה (שם): לנדבה צבור**. לקיץ המזבח: **לנדבה יחיד**. צעליו של אשם שניתותר הוא עצמו מציא עולה דמניו והוא סומך עליה ושחטתה יא ונסכיה קריבין משלו: **כדאמר רבא**. (יומא דף לה) גבי וערך עליה העולה דילפינן מיניה מגין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר ת"ל וערך עליה העולה וגו' ואמרין מאי תלמודא ואמר רבא העולה משמע העולה ראשונה האמורה בקדר קרבנות היום הכה נמי עור העולה כתיב העולה ראשונה שהופרשה מתחילה לשם עולה ולא הבאה ממותר אשם וממותר מטאת ולקמיה פריך והא קי"ל עורה ב לכהנים ממדרש יהודע הכהן: **פרט למתפסים עולתו לנדק הצית**. שאין עורה לכהנים: **ולא מיבעיא וכו'**.

צפ' בתרא דתמורה (דף לב:) דקאמר עולא המתפסים עולה לנדק הצית אין זה אלא עיכוב גיזברים בלנד ומותבינן לעולא המתפסים עולה לנדק הצית אסור לשחטתה עד שתפדה ומשני עולא האי דמנריך ליה פדיה מדרבנן מכלל מאן אא דמותיב צעי למימר דאורייתא ולענין עורה לא מיבעיא למ"ד מדאורייתא תפסה זה קדושת צדק הצית דאין עורה לכהנים אם שחטה עד שפדה עולה הוא אלא עולת איש הוא אלא עולת הקדש: **אלא אפי' למ"ד**. מדרבנן צעלמא אבל מדאורייתא לא: **הני מילי**. דמדאורייתא לא: **בשר**. דשל מזבח הוא ואין קדושה חלה עליו יב שאינו שלו על פיו אבל עור דלאו ממון מזבח הוא וכהנים אכתי לא זכו ביה תפיס: **דמאן רצבי יהודה**. לקמן מיימי לה דאמר אין עורה לכהנים: **הא דדר ביה**. דקאמרי ליה אם כן בטלת מדרשו של יהודע הכהן ולא אהדר להו מדי: **ששה לנדבה**. צ"ג שפורות שהיו נמקדש קמיירי דכתוב עליהן תקלין חדתין [ותקלין עמיקין] קינין וגוזלי עולה עטים ולגונה וזהו לכפרת וששה לנדבה [שקלים פ"ו ה"ד] ומפרש מאי ניהו ששה לנדבה: **ה"ג ששה לנדבה לעולא הבאה מן המותרות שאין כההנים וזאין צעורה יב אשם לה'**. אי אפשר יד אשם לה' שכבר נאמר אשם לכהן כחטאת כאשם תורה אחת להם וגו' [ויקרא ז] הא כיצד כל דבר הבא ממותר חטאת כגון מפרש מעות לחטאתו וניתותר מהן וממותר אשמות כגון הנך דלאזלי לרעייה דקיימא לן (תמורה דף יט). כל שצחטאת מתה באשם רועה: **ילקח צנן כו'**. נמאלו שני כתובים מקיימין אשם לה' בשר לעולה יב ואשם לכהן העור והיינו דכתיב [מלכים ז יב] כסף אשם וכסף מטאות לא יוצא וגו': **אלא מר צמאי מוקי לה**. להא דמני לעיל פרט לעולת הקדש: **וכרבי יהושע**. דאמר זכרים עצמן יקרבו עולות והן עולת הקדש היא וכדמסיים ואזיל דכי א"ר יהושע דחייל שם מזבח עלייהו מעיקרא אמאי דחוי למזבח קאמר אבל צעור מודה דחייל עלה יב קדושת צדק הצית: **המקדיש נכסיו**. לנדק הצית: **הראוויס למזבח**. תמימים: **זכרים ימכרו ללרכי עולות כו'**. דקי"ל בתמורה (דף לג:) המתפסים תמימים לנדק הצית כשהן נפדין אינן נפדין אלא למזבח שכל הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם: **זכרים עצמן יקרבו עולות**. לשם אותו האיש דקסבר אדם חולק הקדישו ואע"ג דמקדיש יב סתמא דעמיה הוה להקריב יב למזבח הראוי לו: **ונקטום ימכרו כו'**. אבל הן עצמן לא יקרבו שלמים יב עד שימכרו דכיון דמקדיש סתמא הכל הקדיש הראוי למזבח דומיא דצדק הצית שכולו קדוש הלכך לדמי עולה אקדשינהו. ובהך עולה דרבי יהושע זכרים י הקריבים עולות קא"ר יהודה לעיל פרט לעולת הקדש: **ואפי' לרבי יהושע**. כלומר ואע"ג דאמר ר' יהושע אדם חולק הקדישו הראוי למזבח למזבח ושאינו ראוי למזבח יהא לנדק הצית לא שיהו כשאר קדשי מזבח שעורומיהן לכהנים דמודה הוא שהעור נתפס לנדק הצית כשאר נכסים שלו: ואין לו יורשין. דאין לה צעלים יא: **ה"ג עולם איש אין לי אלא עולם איש עולם נשים ועבדים מגין פ"ל כו'**: **העולה**. קרא יתירא הוא דלא אנטריך למכתב אלא העור לכהן אלא לרבות בא: **הואיל ולא עלתה לבעלים**. ואף על פי שהיא כשרה לא

פרק שנים עשר זבחים

קו.

הניחא למ"ד מותרות לנדבת ציבור אזלי. תימה לדידיה מ"ש דממעט מותרות טפי מעולת תמיד וי"ל דסברא הוא למעוטי טפי מותרות משום דהיו מעיקרא לאיש: **אלא למ"ד לנדבת יחיד מאי איבא למימר**. תימה מאי קשיא ליה הא רבי יהודה דממעט

הכא עולת הקדש הוא דקאמר בסמוך לנדבת ציבור אזלי דקמני ששה לנדבה ואי לנדבת יחיד לא היה משימה צשופר דקרצן יחיד צעי סמיכה וי"ל דלא שמעי ליה היא צרייתא מדע דאי שמעי ליה הא דהר ביה רבי יהודה ממדרשו של יהודע: **לא מיבעיא למ"ד קדשי בדק הבית תפסי מדאורייתא**. תימה לדידיה אמאי אנטריך קרא הכא דאם שחט קודם פדייה אין עורה לכהנים פשיטא דקדשי צדק הצית היו בכלל העמדה והערכה: **אין יא אלא עולת איש גרים נשים ועבדים מגין**. משמע ממד קרא הוה ממעטינן נשים ועבדים ודין הוא דהא ילפינן מהדדי בג"ש דלה לה מאשה והקשה הר"ר חיים דבפרק החולב (צ"ק דף פס). מנריך תרי קראי גבי עדות חד למעוטי נשים ומד למעוטי עדדים וי"ל דגבי מלות הוא דילפינן מהדדי בג"ש דלה לה אבל גבי עדות לא שייך למילף דאין תלוי בנאמנות שהרי משה ואהרן לא מעדין לא משום דלא מהימני הלכך היכא דגלי גלי י:

אבל עור תפיס וכן אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב פרט לעולה הבאה מן המותרות א"ל רב המנונא לרב נחמן ב כמאן כרבי יהודה הא הדר ביה דתניא ששה לנדבה לעולה הבאה מן המותרות שלא יו יהו כהנים זכאין בעורה דברי רבי יהודה אמר לו רבי נחמיה ואמרי לה ר"ש אם כן ביטלת מדרשו של יהודע הכהן דתניא ב זה מדרש דרש יהודע הכהן אשם הוא אשם אשם לה' יכל שבא משום ה חטאת ומישום אשם ילקח בו יב עולות הבשר לשם ח"עורה לכהנים א"ל אלא מר במאי מוקים לה א"ל מוקמינא ליה במקדיש נכסיו וכדרבי יהושע י דתנן המקדיש נכסיו והיו בהן בהמות הראויות לגבי מזבח זכרים ונקבות ר"א אומר זכרים ימכרו לצורכי עולות נקבות ימכרו לצורכי זבחי שלמים ודמיהן יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית רבי יהושע אומר זכרים עצמם יקרבו עולות ונקבות ימכרו לצורכי שלמים ויביא בדמיהן עולות ושאר נכסים יפלו לבדק הבית ואפי' לרבי יהושע דאמר אדם חולק הקדישו הני מילי בשר אבל עור תפיס רבי יוסי ברבי יהודה אומר פרט לעולת גרים אמר ליה רב סימאי בר חילקאי לרבינא אטו גר לאו איש הוא אמר ליה פרט לגר שמת ואין לו יורשים יתנו רבנן יעולת איש אין לי אלא עולת איש יעולת גרים י נשים ועבדים מגין ת"ל עור העולה ריבה אם כן מה תלמוד לומר עולת איש עולה שעלתה לאיש פרט לשנשחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה שלא יהו הכהנים זכאין בעורה יכול שאני מרבה יא שנשחטה שלא לשמה הואיל ולא עלתה לבעלים

צדק הצית דאין עורה לכהנים אם שחטה עד שלא נפדית דלאו עולת איש הוא אלא עולת הקדש: **אלא אפי' למ"ד**. מדרבנן צעלמא אבל מדאורייתא לא: **הני מילי**. דמדאורייתא לא: **בשר**. דשל מזבח הוא ואין קדושה חלה עליו יב שאינו שלו על פיו אבל עור דלאו ממון מזבח הוא וכהנים אכתי לא זכו ביה תפיס: **דמאן רצבי יהודה**. לקמן מיימי לה דאמר אין עורה לכהנים: **הא דדר ביה**. דקאמרי ליה אם כן בטלת מדרשו של יהודע הכהן ולא אהדר להו מדי: **ששה לנדבה**. צ"ג שפורות שהיו נמקדש קמיירי דכתוב עליהן תקלין חדתין [ותקלין עמיקין] קינין וגוזלי עולה עטים ולגונה וזהו לכפרת וששה לנדבה [שקלים פ"ו ה"ד] ומפרש מאי ניהו ששה לנדבה: **ה"ג ששה לנדבה לעולא הבאה מן המותרות שאין כההנים וזאין צעורה יב אשם לה'**. אי אפשר יד אשם לה' שכבר נאמר אשם לכהן כחטאת כאשם תורה אחת להם וגו' [ויקרא ז] הא כיצד כל דבר הבא ממותר חטאת כגון מפרש מעות לחטאתו וניתותר מהן וממותר אשמות כגון הנך דלאזלי לרעייה דקיימא לן (תמורה דף יט). כל שצחטאת מתה באשם רועה: **ילקח צנן כו'**. נמאלו שני כתובים מקיימין אשם לה' בשר לעולה יב ואשם לכהן העור והיינו דכתיב [מלכים ז יב] כסף אשם וכסף מטאות לא יוצא וגו': **אלא מר צמאי מוקי לה**. להא דמני לעיל פרט לעולת הקדש: **וכרבי יהושע**. דאמר זכרים עצמן יקרבו עולות והן עולת הקדש היא וכדמסיים ואזיל דכי א"ר יהושע דחייל שם מזבח עלייהו מעיקרא אמאי דחוי למזבח קאמר אבל צעור מודה דחייל עלה יב קדושת צדק הצית: **המקדיש נכסיו**. לנדק הצית: **הראוויס למזבח**. תמימים: **זכרים ימכרו ללרכי עולות כו'**. דקי"ל בתמורה (דף לג:) המתפסים תמימים לנדק הצית כשהן נפדין אינן נפדין אלא למזבח שכל הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם: **זכרים עצמן יקרבו עולות**. לשם אותו האיש דקסבר אדם חולק הקדישו ואע"ג דמקדיש יב סתמא דעמיה הוה להקריב יב למזבח הראוי לו: **ונקטום ימכרו כו'**. אבל הן עצמן לא יקרבו שלמים יב עד שימכרו דכיון דמקדיש סתמא הכל הקדיש הראוי למזבח דומיא דצדק הצית שכולו קדוש הלכך לדמי עולה אקדשינהו. ובהך עולה דרבי יהושע זכרים י הקריבים עולות קא"ר יהודה לעיל פרט לעולת הקדש: **ואפי' לרבי יהושע**. כלומר ואע"ג דאמר ר' יהושע אדם חולק הקדישו הראוי למזבח למזבח ושאינו ראוי למזבח יהא לנדק הצית לא שיהו כשאר קדשי מזבח שעורומיהן לכהנים דמודה הוא שהעור נתפס לנדק הצית כשאר נכסים שלו: ואין לו יורשין. דאין לה צעלים יא: **ה"ג עולם איש אין לי אלא עולם איש עולם נשים ועבדים מגין פ"ל כו'**: **העולה**. קרא יתירא הוא דלא אנטריך למכתב אלא העור לכהן אלא לרבות בא: **הואיל ולא עלתה לבעלים**. ואף על פי שהיא כשרה לא

עין משפט ונר מצוה

לו א מיי פ"ה מהל' מעה"ק הלכה כ:
לו ב מיי פ"ט מהל' פסה"מ הלכה ט:
לח ג מיי פרק ה מהלכות מעה"ק הלכה כא:
לח ד מיי ד"ה שם הלכה יט:
כז א מיי שם הלכה כא:
כז ב מיי פ"ה מהל' פסה"מ הלכה ט ופ"ד מהל' שקלים הלכה ט:
כז ח מיי פ"ה מהל' מעה"ק הלכה כא:
כז ט מיי פ"ה מהלכות מעה"ק הלכה ז:
כז י מיי פ"ה מהל' מעה"ק הלכה כא:

תורה אור השלם

1. והכהן המקריב את עלת איש עור העולה אשר הקריב לבתן לו יתירה. ויקרא ז, ה
2. והאש על המזבח והקור בו לא תבדה ובשר יקליה ובהקן עצים בבקר בבקר ועורן קליה העולה והקשר קליה וחלבי ויקרא ז, ה
3. אָשֶׁם הוא אָשֶׁם אָשֶׁם ליהודה. ויקרא ה, יט

מוסף רש"י

כדאמר רבא העולה הוא מלל כחיי ועין עליה ראשונה. מלל כחיי ועין עליה עולה אלא העולה הכי קאמר ועין עליה מיד העולה החשונה האמורה חלה לכל העולות, והיינו עולת תמיד דשפעת קרבנות (בב' פתח) דקדינן תמיד כחיי כירשא (פסחים נח: וכו"ע"י בחובות קו.).
אז: העולה משמע העולה תאף ראשונה לכל הקרבנות (מנחות מט:). דאי לאריזי בעלמא אלא שקטירו עליה עולה ושלמים, נכתוב וערך עליה (יומא דז: ששה לנדבה. ששה שפורות היו לנדבת צבור הבאה מן המותרות מטאות ואשמות וכל הני דאמרין יפלו לנדבה, ובפרק בתרא דמנחות (קז:) מפרש הני ששה כנגד מי (ותמורה כג:). ודמיהן יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית. דסבר ר"א קסס הקדשות לנדק הצית ואפילו מדי דחוי למזבח אבל אינו יוצא מידי מזבח לעולם, ורי יהושע סבר לא שביק איניש קדושת מזבח ומקדיש לנדק הצית מדי דחוי למזבח, הלכך מסתמא למזבח אקדשינהו והן עצמן יקרבו עולות (שם כ) וכו"ע"י שם טא: ויביא בדמיהן עולות. דסתמייהו לעולה אקדשינהו, דהוא קרינן קדוש ומשבו מכל הקרבנות (שם כ) (ש"י"ם:)